

M E I 1954

MEDEDELINGENBLAD
VAN DENEDERLANDSE WERKGEMEENSCHAP VOOR INDIVIDUALPSYCHOLOGIERedactie: Mevr. G. Polak-de Meyer: Reynier Vinkeleskade 24
Amsterdam-Z., Tel. 99028de Heer J. Vinckenborg.
Mevr. C. A. Hoogendoorn-Bräas.

Werkwijze op de I.P. Versuchsschule te Wenen.

In het Maartnummer van ons Mededelingenblad hebben wij toegezegd in een volgend nummer een meer uitgebreid verslag te geven van de lezing, op 2 Januari l.l. in de Vrouwenclub te Amsterdam gehouden door Director Frida Essig, medewerkster van Prof. Oskar Spiel aan bovengenoemde school.

Frau Essig vertelde, dat de Versuchsschule bestaat uit een complex van drie scholen, waarvan één een Volksschool met kinderen van 6-10 jaar, en twee Hauptschulen met l.l. van 10-14 jaar.

De drie scholen staan onder leiding van Prof. Oskar Spiel; Frau Essig noemde zichzelf administratieve medewerkster, maar zowel haar titel Director, als enige aanwijzingen, die zij gaf in de loop van haar rede geven aan, dat zij haar rol in dat grote werk te bescheiden aanduidde.

De drie scholen hebben een bevolking van circa 1000 l.l. met 44 leerkrachten. Het complex staat in een eenvoudige arbeiderswijk, waaruit de meeste l.l. afkomstig zijn. Een deel der l.l. bestaat uit kinderen, die speciaal aan die scholen toegewezen worden door adviesbureaux of andere instanties, welke met moeilijke kinderen werken.

De leraren zijn allen individualpsychologisch geschoold, zodat onderwijs en opvoeding hand in hand gaan.

De l.l. hebben keuze van werk voor een week. Zij moeten stof bij elkaar halen, in de bibliotheek opzoeken, alleen of in de klasse. Sommigen zijn al spoedig ijverige "Forscher". Zo vertelde een l.l. dermate boeiend over een zetterij, dat de anderen zo aandachtig luisterden, als zij het bij een onderwijzer misschien niet zouden doen.

Bij sommige vakken als b.v. wiskunde wordt het schoolwerk groepsgewijze gemaakt.

Bij verschillende andere vakken werkt men geheel alleen.

Wanneer een leerling bij het nagaan van het lesrooster voor een volgende week op een probleem stuit, gaat hij bij de andere kinderen te rade in de discussies die iedere week gehouden worden. Men maakt hierbij dikwijls gebruik van de schoolbibliotheek. Aan het eind van zo'n discussie komt men tot samenvatting en verdieping van het besprokene, waarbij dan bijna steeds tot oplossing der problemen door de kinderen zelf wordt gekomen.

Het onderwijs in abstracte vakken wordt verlevendigd door b.v. bij sommen de dingen van de dag in te vlechten. De opgave wordt dan om voor een bepaald bedrag voor een gezin, van zo en zoveel personen een Kerstmaal aan te richten. De op dat oogenblik geldende prijzen voor meel, boter, suiker, vis etc. worden nagegaan en tenslotte komt er een aantrekkelijk menu uit de bus. Natuurlijk liggen de onderwijs- en opvoedingsproblemen bij de hogere klassen heel anders dan bij de lagere. Het voornaamste bij dit alles is, dat behalve het leren rekenen, de kinderen zin krijgen voor nauwkeurigheid, orde, schoonheid, gezondheid e.d.

In de hogere klassen worden eens per week Besprechungsstunden gehouden, waar de kinderen over en weer hun fouten bespreken; hierdoor leren ze het zich rekenschap geven van hun eigen doen en laten, alsmede verantwoordelijkheidsgevoel tegenover de klas. De leraar houdt zich bij dit alles zoveel mogelijk afzijdig en laat de kinderen in het enthousiasme van hun eigen levensgevoel elkaar helpen; hij leidt alleen het gesprek weer in de juiste richting als de discussie van het te behandelen onderwerp begint af te dwalen. Het gezamenlijk een uitweg zoeken uit problemen en het zakelijk behandelen van fouten, opdat deze later kunnen worden voorkomen, maakt dat er weinig afgunst of klikken voorkomen.

Er zijn vanzelfsprekend kinderen, die lui zijn, verstrooid, schuchter, kinderen die geen huiswerk maken, vechtersbazen, kortom kinderen voor wie men vroeger twee probate middelen had: de zweep of suikergoed. Want als de kinderen hun intree in de school doen, zijn ze 6 jaar zodat ze psychisch al vorm hebben aangenomen. Spreekster beschrijft vervolgens hoe het zeer jonge kind (2 - 5 jaar) steeds weer beleeft, dat de groten alles kunnen wat hij niet kan. Aan het hierdoor ontstane en in stand gehouden minderwaardigheidsgevoel ontspruit dan - als het goed gaat - voortdurend het Ueberwindungsstreben, terwijl bij ontmoediging, dus als het minderwaardigheidsgevoel van te grote en daardoor verlamrende invloed wordt, de

angst om niet te slagen met versterkte eerezucht dringt naar snelle en gemakkelijke schijn-overwinningen. Bij bovengenoemde kinderen met een verkeerde psychische houding tracht men na te gaan wat hen tot de desbetreffende symptomen verleiden kan hebben, waarbij met de volgende vijf gebieden wordt rekening gehouden: 1) orgaanminderwaardigheden, 2) de sociaal-economische positie van het gezin, 3) rangorde in de kinderkamer, 4) geslacht en de betekenis daarvan voor dit kind, 5) verwenning/verwaarlozing. Met behulp van de Kanzlei der school komt men tot Einfühlung in de Fehlhaltung van zo'n kind, teneinde zomogelijk te voorkomen dat deze op de duur tot een neurose wordt. Gezien de moeilijke omstandigheden, waarin deze volkskinderen uit de kazernewoningen met grote gezinnen opgevoerd in een of twee kamers, leven, is er in dit opzicht weinig andere remedie dan de school. In enkele gevallen, waar de school geen voldoende kansen kan bieden, wordt de therapie in andere handen gelegd; ook wordt soms medische hulp bij lichamelijke afwijkingen ingeroepen. Ook intelligentietests vinden plaats.

Wat nu betreft de opvoeding tot vrije gemeenschapsmens, deze gaat uitsluitend binnen het collectief van de klassegemeenschap. Al direct bij zijn intrede in de school is er, hem ter ere, een begroetingsfeest, dat uitgaat van de Schulgemeinde en waarbij liedjes gezongen, vrolijke verhalen verteld en gedichten gelezen worden, om blijk te geven dat hij in de kring welkom is en opgenomen wordt.

Voorts is de inrichting van het klasselokaal zo, dat alles stemt tot gelijkelijke samenwerking tussen kinderen en leraar, die niet op een podium, maar midden tussen allen in zit.

Geen banken maar tafels met ca. 6 stoelen. Men mag zich zelf zijn plaats kiezen en al na enkele dagen zitten jongens en meisjes door elkaar aan de tafels, dus in groepjes van ca. 6 kinderen, waarvan er 4 tot 6 in iedere klasse zijn. Ieder groepje kiest zich een helper, die steeds wisselt al naar gelang door de kinderen gevonden wordt, dat hij of zij in een bepaald vak het beste is. Ook is er steeds een helper voor het opruimen van de papieren, het slijpen der potloden die klaar moeten liggen en het verzorgen van evt. benodigdheden voor een les.

Het helperschap wordt langzamerhand als een ere-ambt beschouwd. Dit ambt wisselt ook steeds. Verder is er een voortdurende verwisseling van "familieleden", die men dan weer eens voor dit, dan weer eens voor dat vak bij elkaar "leent."

Zo komt men b.v. in de Besprechungsstunde overeen, om, waar er een groepje wat zwak is in Engels en een andere familie daarin juist sterk is, voor dit vak een lid te verwisselen; bij een ander vak wisselen weer andere groepen en zo ontstaat er een volkomen menging.

Behalve de orde in de groepen hebben de kinderen ook zelf de verantwoording voor het binnen zekere perken houden van gejoel en gehos in de gangen, op de speelplaats en rondom de school, en daarvoor zorgt de vergadering (uit alle 29 klassen een kind) der Schulgemeinde, die zich door stembriefjes uitenkelen, die Wahlreden moeten houden, een president kiezen, waarbij niet op leeftijd, maar op geschiktheid, zakelijkheid enz. gelet wordt. Terwille van de orde en goede gang van zaken vaardigt de Schulgemeinde dan wetten uit en zo ontstond b.v. naar aanleiding van ware sneeuwveldslagen rond de school eens de wet vanuit de Schulgemeinde, dat niemand vroeger dan 10 minuten voor het begin der school aanwezig mocht zijn; hetgeen zeer effectief bleek te werken. De kinderen komen zo tot het besef, dat ze zich zelf kunnen helpen. Zijn er onwilligen t.a.z. der "wetten", dan moeten ze vóórkomen, eerst in de Besprechungsstunde, die in de klas aan het eind van iedere week gehouden wordt en, als het dan nog niet gaat, voor de Schulgemeinde. Kinderen zijn rechtvaardig maar streng en het gros komt op deze manier in het gareel, maar moeilijke situaties moeten separaat genomen worden. (Ook dit wordt toegelicht met voorbeelden).

Soms wordt een kind, dat iets ergs gedaan heeft door de leraar naar de Kanzlei gestuurd. Hem worden daar geen verwijten gemaakt, maar wel wordt hem in een luchtig gesprek verantwoordelijkheidsgevoel bijgebracht en wordt op zijn gezond verstand geappelleerd.

Ofschoon de school geen goochelstaf heeft om verkeerd gerichte kinderen van de ene dag op de andere in blijmoedige te metamorphoseren, bereikt men dikwijls bij kinderen, die bij het op school komen de hele wereld nog als vijandig zagen, een ware ommekeer, waarvan spreekster ons een treffend verhaal doet.

Is ook de Kanzlei niet tot een bevredigende oplossing met een uit de klas gestuurd kind kunnen komen (b.v. bij woedeaanvallen), dan komt Prof. Spiel.

Men kan gedurende zo'n woede-aanval niets doen dan het kind afleiden en de woede laten afreageren en daarna het kind laten voelen -b.v. door hem terloops eens over zijn haar te strijken, dat men hem een goed hart toedraagt. En dan kan men na schooltijd eens vragen, of hij een eindje mee oploopt, waardoor er

dan gelegenheid is om buiten het schoolleven om contact te maken; de leraar wordt dan in een meer gemoedelijke en gewone omgang door het kind beleefd.

Belangrijk is het ouderlijk huis te interesseren voor de noden van zo'n kind. Ook is het van gewicht om in een dergelijk geval een meer gedetailleerd inzicht te krijgen van de huise-lijke situatie, waarin het kind leeft. Naar aanleiding van een oproep komt meestal de moeder, daar in het algemeen de vaders vinden, dat de dagelijkse opvoeding der kinderen uitsluitend het werk voor de vrouw is. Eerst als er iets heel "ergs" ge-beurd is, verschijnt de vader.

Dan vertelt spreekster van verscheidene op enigerlei wijze ontspoorde kinderen, waarbij het altijd weer gaat om de kunst het kind te doen begrijpen, dat hijzelf en niet zijn aangebo-renheid de "Täter seiner Taten" is. Meestal vraagt men aan het eind van zo'n babbeltje aan een kind, of hij wel zou denken in staat te zijn zich b.v. in de volgende week één keer -als hij merkt, dat hij b.v. weer woedend, leugenachtig (al naar gelang de symptomen te zien geven), gaat worden - dat in te houden. Meestal antwoorden ze, dat ze dat wel veel vaker dan 1 keer kunnen. Neen, dat hoeft niet: een keer is genoeg; kom me dan over een week maar eens vertellen, of het je gelukt is. Op deze wijze wordt een kind bemoedigd, waardoor hij zich van-zelf gaat trainen; bovendien leert hij na te denken en op zich zelf (uit verantwoordelijkheidsgevoel) te letten. Verder kan men dan nog appelleren op zijn aandeel in de goede gang van zaken in de klas en evt. op zijn liefde voor een bepaald vak. Het gaat er altijd om het kind dáár te brengen, waar hij als vanzelf gaat medewerken. Dat is een zware weg, die niet zo maar afgelegd wordt. GEDULD, GEDULD UND EIN WARMES HERZ, DAS IST DAS GANZE REZEPT für das Unterrichtsliche und das Erziehe-rische.

Het is hierdoor dat de individualpsychologische methode tot slagen komt.

M.de J.

Mededelingen van het Secretariaat.

Op de buitengewone ledenvergadering van 24 April trad Mevrouw M.A.Heyligers-Van der Sijp af als secretaresse-penning-meesteresse. Mevrouw C.A.Hoogendoorn-Brëas en Mevrouw W.I.Steiner-Veth nemen gezamenlijk deze werkzaamheden van haar over. In zijn dankwoord namens de Werkgemeenschap sprak Dr.P.H. Ronge namens alle aanwezigen er zijn vreugde over uit, dat dit

officiële aftreden geen afscheid betekent, maar dat de grote toewijding, geestdrift en stuwkracht van Mevrouw Heyligers voor de Werkgemeenschap behouden blijven.

Op de door het aftreden van Mevrouw M.Kalf-Kapteyn opengekomen plaats in de redactie van het Mededelingenblad werd Mevrouw C.A.Hoogendoorn-Brëas benoemd.

Mevrouw G.J.Winter-De Graaff kwam met een voorstel om werkgroepen van oud-cursisten te vormen, ten einde meer onderlinge samenwerking, ook op praktisch gebied, te bereiken. De mogelijkheden hiertoe zullen door het Bestuur onderzocht worden.

Individualpsychologische Studie-Conferentie.
(in samenwerking met de Internationale School voor Wijsbegeerte te Amersfoort en de Nederlandse Werkgemeenschap voor Individualpsychologie).

Onderwerp: Groepstherapie.

Mr G.W. Arendsen Hein - psychiater-neuroloog: "Groepstherapie met jeugdige neurotici".

Dr J.Bierer (Londen) psychiater: "De betekenis en werkwijze van "the dayhospital" voor de nazorg van geestelijk gestoorde".
(in het Duits).

G.H.van Asperen, paedagoog: "Invloeden van groepstherapie in de schoolklas".

De lezingen worden gehouden 29 Mei om 16.15 u. en 20 u. 30 Mei om 10 u. De samensprekingen in aansluiting op de lezingen en op Zondagmiddag.

Begin van de cursus 29 Mei 16 u., sluiting 30 Mei 16.30 uur.
Logies en pension f 7.--

Leerganggeld f 5.--, Stud. f 3.--.

Bus v.d. school aan het Station te Amersfoort tegenover hotel Monopole, vertrek 3 u. 15.

Lakens, sloop en handdoek s.v.p. meebrengen. Huur f 1.--.

Geeft U op aan de Internationale School voor Wijsbegeerte, Doodeweg 8, Amersfoort; uit de opgave moet blijken tot welke sexe men behoort.

Men kan de kosten gireren op de rekening der school 229165 of in contanten op de school voldoen.

Boekbespreking.

Bij het secretariaat zijn binnengekomen vier vlugschriftjes uit Amerika, waarvan drie geschreven door de ons hier in Holland zo welbekende Dr Lydia Sicher, Los Angeles en een door Rudolf Dreikurs, Chicago, die voor ons door zijn boeken en geschriften ook geen onbekende is.

Het zijn alle vier overdrukken van artikelen uit verschillende tijdschriften.

Dr Lydia Sicher schreef:

1. The Family Constellation (in the Old Testament), uit Life and Letters.
2. Change of Life. A Psychosomatic Problem, uit American Journal of Psychotherapy.
3. Wer ist "man"? uit Int. Zeitschrift für I.P.

Het lezen wordt tot een groot genoegen door haar vermogen om elk onderwerp scherp omljnd en met spitse humor te behandelen. Het artikel van Dreikurs, The four Goals of the Maladjusted Child, uit The Nervous Child, is een uitstekende uiteenzetting van het onderwerp, in de titel aangegeven.

Deze boekjes zullen uit de bibliotheek geleend kunnen worden en dus kan men ze aanvragen bij de bibliothecaresse Mw.L.van Dijk, Vossiusstraat 51, Amsterdam-Zuid.

Sprokkelhout.

Uit Adler's Psychologie en Philosophie van Lewis Way (vertaald door Dr P.H.Ronge).

Over neurose.

..... Er bestaat geen grafische lijn waarvan wij kunnen zeggen: "Een toename van minderwaardigheid boven deze lijn moet automatisch tot neurose leiden"..... Het ene individu slaagt onder de meest ongunstige condities, terwijl een ander onder de gunstigste mislukt. "In werkelijkheid" schrijft Freienfels, "is het milieu voornamelijk een psychisch feit en de omgeving van een mens omgeeft hem niet alleen, maar is evengoed in hem; d.w.z. zij wordt pas zijn omgeving, wanneer hij haar in het eigen leven absorbeert en haar werkzaam maakt door haar te beleven".

..... Het leven reageert niet slechts op het milieu; het ageert erop. Het bestaan van dit actieve principe is reeds stilzwijgend voorondersteld toen van "over-compensatie" werd gesproken, een term, die zinloos zou zijn indien het menselijk wezen een pas-

sief object was.

..... De neurotische mens kan zichzelf nooit met rust laten. Aldous Huxley heeft ergens opgemerkt, dat een lijder aan kiespijn steeds weer op de kies zal duwen, om zich ervan te overtuigen, dat deze nog pijn doet. Hetzelfde doet de neuroticus, die voortdurend alles in het werk stelt om zijn lijden te verergeren. Hij vergenoegt er zich niet mede in zijn cel te blijven, maar steekt aanhoudend zijn gevoelige antennes uit, om ze telkens weer overhaast terug te trekken, zodra zij hem de zekerheid geven, dat het gevaar nog onverminderd aanwezig is.

..... Van het standpunt van de neuroticus is het waarschijnlijk een triomf om de levenseisen te kunnen ontduiken en tevens een alibi te bezitten om het prestige te redden, terwijl dit bovendien een middel is om zijn omgeving te overheersen. Volgens het objectieve standpunt is de neurose echter altijd de langste weg naar de nederlaag, een omslachtige dekking van de terugtocht, benevens tegelijkertijd een indirecte aanval op de omgeving.

Onze medewerkster Mejuffrouw A.G.Moll, heilgymnaste en masseuse heeft voor haar groeiende practijk een geschikte ruimte nodig, liefst twee kamers met gebruik van badkamer. Mocht iemand iets geschikts weten, dan graag een berichtje. Haar adres is: Jacob Marisplein 2, Amsterdam.W. Tel. 84460.

Aan de leden en medewerkers van de Werkgemeenschap.

Het is zo aardig als afscheid geen afscheid is en er niets in is van droefheid! Persoonlijk ben ik erg blij, dat het eindelijk zo ver is en ik zie met genoegen dat de twee opvolgsters met grote toegewijheid de werkzaamheden op zich nemen. Omdat het tóch een afscheid was, heeft Dr Ronge vriendelijk en hartelijke woorden tot mij gesproken, er was een bloemetje en een belofte voor een aandenken. Mijn keuze is gevallen op een vulpen en potlood in een étui; mijn oude trouwe kameraden zijn versleten en ik meende geen betere keuze te doen dan deze zo dagelijks te gebruiken voorwerpen! Aan allen, die mij hiermee verwenden, zeg ik hartelijk dank!

Ik wil besluiten met U allen te verzekeren, dat ik met plezier de werkzaamheden voor de Werkgemeenschap gedaan heb en ik zeg U allen hartelijk dank voor het vertrouwen, dat U in mij gesteld hebt.

M.A.Heyligers-van der Sijp

13
954